

PROMĚNA

Franz Kafka

AUTOR - FRANZ KAFKA (1883-1924)

Národnost:	Pražský, německy píšící spisovatel židovského původu
Původ:	Otec židovský velkoobchodník. Složitý vztah s otcem – autoritativní, dominantní
Vzdělání:	Německé gymnázium v Praze, studium práv
Kariéra:	1902 setkání s Maxem Brodem (celoživotní přátelství). Od 1907 úředník v pojišťovně
Nemoc:	1917 onemocněl tuberkulózou, pobyty v sanatoriích. 1922 opustil zaměstnání
Smrt:	1924 zemřel na tuberkulózu hrtanu v sanatoriu v Kierlingu (Rakousko)
Závěť:	Přál si zničit nevydaná díla – Max Brod to nerespektoval a vše vydal

Další díla:

- Za života: Topič, Venkovský lékař
- Posmrtně: Proces (román – absurdní soud), Zámek (román – nedosažitelná moc), Amerika (román)
- Dopis otci – autobiografický text o složitém vztahu s otcem

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DÍLE

Lit. druh:	Epika (próza)
Lit. žánr:	Existenciální povídka (novela)
Téma:	Zobrazení povrchního měšťanského chování, osamělost, odcizení, bezvýchodnost
Časoprostor:	Měšťanský byt (Samseových), několik měsíců, období Kafkova života
Vydáno:	1915 (německy: Die Verwandlung)

KOMPOZICE A JAZYK

Kompozice:	3 kapitoly, chronologický postup
Vyprávěč:	Er-forma – vnější nezávislý pozorovatel, sleduje Řehoře
Promluvy:	Přímá řeč, nepřímá řeč, vnitřní monolog Řehoře

- Spisovný, věcný jazyk – strohé popisy, bez emocí (kontrast k absurdní situaci)
- Absurdita – proměna v hmyz je popsána jako běžná věc, nikdo se neptá proč
- Kafkovský hrdina – uvažuje racionálně, ale je v bezvýchodné situaci
- Gradace – postupné zhoršování Řehořovy situace a vztahu rodiny k němu
- Symbolika – hmyz = odlišnost, neschopnost komunikovat, odcizení

TIP: Zdůrazni absurditu – Řehoř řeší, jak půjde do práce, ne to, že je hmyz. Jazyk je záměrně suchý a věcný.

POSTAVY

Řehoř Samsa Obchodní cestující, pracovitý, živí celou rodinu. Promění se v obří hmyz. Stále rozumí lidské řeči, ale jemu nikdo nerozumí. Racionální, dobromyslný. Postupně rodinou odepisován – umírá opuštěný.

Markéta Řehořova sestra. Zpočátku se o něj stará, stále ho považuje za bratra. Postupně soucit ztrácí – nakonec řekne, že se ho musí zbavit.

Postava	Popis
---------	-------

Otec Samsa	Autoritativní, po proměně agresivní. Hází po Řehořovi jablka, zraní ho. Vrací se do práce
-------------------	---

Matka	Citlivá, obává se o Řehoře, ale bojí se ho. Omdlévá při pohledu na něj
--------------	--

Posluhovačka	Svérázná, jako jediná se Řehoře v podobě hmyzu nebojí
---------------------	---

Podnájemníci	Tři muži, které rodina přijme kvůli penězům. Zhnuseni Řehořem odejdou
---------------------	---

DĚJ

1. kapitola: Probuzení Řehoř Samsa se ráno probudí a zjistí, že se proměnil v obří hmyz. Nepřemýšlí proč – řeší, jak půjde do práce (absurdita). Pijíde prokurista z firmy, Řehoř se snaží otevřít dveře. Rodina a prokurista ho uvidí – matka omdlí, prokurista utíká, otec ho holí a novinami zažene zpět do pokoje.

2. kapitola: Zvykání Markéta se stará o Řehoře – nosí jídlo, uklízí. Řehoř si zvyká na nové tělo, leze po stěnách a stropu. Markéta chce vystěhovat nábytek (aby mohl lézt), matka se obává, že ho odepisují. Řehoř brání svůj milovaný obraz na stěně – matka omdlí. Otec po něm hází jablka, jedno se mu zaboří do zad – vážné zranění.

3. kapitola: Smrt Rodina přijímá tři podnájemníky kvůli penězům. Všichni musí pracovat. O Řehoře se nikdo nestará, pokoj má plný haraburdí. Podnájemníci uvidí Řehoře – zhnuseně odejdou. Markéta řekne: musíme se ho zbavit, to už není Řehoř. Řehoř v noci umírá – opuštěný, vyhladovělý, se zaseknutým jablkem v zádech. Rodina pocítí úlevu, jedou na výlet – plánují nový začátek.

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Odcizení – člověk se stává cizím i vlastní rodině, když přestane být užitečný
- Povrchnost rodinných vztahů – láska podmíněna penězi a užitečností
- Absurdita existence – racionální uvažování v bezvýchodné situaci
- Neschopnost komunikace – Řehoř rozumí všem, ale nikdo nerozumí jemu
- Kritika měšťácké společnosti – člověk je hodnocen podle toho, co přináší
- Autobiografické prvky – Kafkův složitý vztah s otcem, pocit nepochopení

LITERÁRNÍ KONTEXT

- Německy psaná literatura v Čechách (počátek 20. století)
- V Praze se formuje skupina autorů píšících německy
- Ovlivnění židovskou, českou, německou i rakouskou literaturou
- Reagují na problémy moderního světa, existencialismus, modernismus

Autor	Dílo	Země
G. Meyrink	Golem, Zelená tvář	Praha
Max Brod	Hlídka, Boj za pravdu	Praha
F. Werfel	Verdi, Píseň o Bernadettě	Praha
E. E. Kisch	Pasák, Pražský pitaval	Praha

RYCHLÝ PŘEHLED

?	Odpověď
Autor	Franz Kafka (1883-1924), pražský německy píšící spisovatel
Žánr	Existenciální povídka (novela)
Směr	Německy psaná literatura v Čechách, existencialismus
Druh	Epika (próza)
Vyprávěč	Er-forma (vnější pozorovatel)
Kde/kdy	Měšťanský byt, několik měsíců
Téma	Odcizení, absurdita, povrchnost rodinných vztahů
Postavy	Řehoř Samsa, Markéta, otec, matka, posluhovačka
Klíčové	Proměna v hmyz = metafora odcizení a bezvýchodnosti
Jazyk	Strohý, věcný, absurdita podána jako normalita
Autoři	Meyrink, Brod, Werfel, Kisch